

FERRAN CREMADES, DE PROFESSIONI ESCRITOR

L'atzar i la literatura

Ferran Cremades, flamant guanyador del premi Prudenci Bertrana amb *L'hotel Àfrica*, ens parla d'aquesta novel·la i també de la Mediterrània, els llibres, la ciutat de València i la constant aventura de viure.

E. Sòria-M. Alberola

Ferran Cremades i Arlandis: 36 anys, capricorní, de professió escriptor. 4 novel·les publicades, contes, poemes, catàlegs; guanyador d'alguns dels premis més considerables de la literatura catalana, com ara mateix el Prudenci Bertrana, ens rep a sa casa del barri de Russafa, carrer Salvador Abril. Una casa avui plena de sol. A una terrassa espaiosa hi ha, condensat, el que queda dels jardins que cantà Al Russafí. Per ci per lla catifes, ceràmica, gravats magrebins, llibres, acollidora música de fons musulmà. Sembla l'ambaixada de Tunis o una estança de l'Hotel Àfrica. El

nostre fotògraf s'estranya de no veure cap camell passejant feliç pel corredor. La decoració, conscienciosa, de qui acaba d'escriure una novel·la que tracta de l'encontre amb l'Islam. Ara Ferran va madurant lentament uns altres projectes, noves alquímies sorprenents i jovials. Tal com és ell.

—*Parla'ns de la novel·la, Ferran.*

—És, senzillament, una novel·la de civilitzacions i de suspense.

—*¿I una cosa tan simple ha guanyat el Bertrana? Conta'ns-ho un poc, home!*

—Jo no sóc crític i no pense analitzar-la ara. És la història d'un fotògraf a qui encomanen un reportatge gràfic sobre les civilitzacions passades de Tunis. I, ja dalt l'avió,

s'adona que ha oblidat el seu equip a Barcelona i es veu un poc forçat a fotografiar la realitat, i no el passat, amb els propis ulls. Aleshores s'enfonsa dins el complex món de Tunis, s'introdueix en l'ambient integrista islàmic, fa l'amor amb una integrista, li'n passen de tots els colors i a partir d'ací va observant i descrivint tot allò.

—*¿En què t'assembles tu al personatge? Perquè també has estat fotògraf.*

—Sí, durant tres anys vaig treballar en fotografia publicitària, i també vaig fer exposicions de fotografia artística. Era molt interessant, però el personatge no se m'assembla, no.

—No ho diem per allò de fer l'amor amb una integrista.

—Mira, això potser ho ha viscut més l'escriptor que el personatge... No, el que vull dir és que he intentat treballar-lo més com a tal personatge que uns altres meus, com el de la Regina, que eren més aviat abstraccions.

—¿T'esperaves guanyar el Bertrana?

—Jo tenia tanta confiança com quan em vaig presentar al Josep Pla amb *La Regina de la Pobla*. Allà vaig quedar finalista i ací no. Estic molt satisfet amb l'*Hotel Àfrica*.

—Des que deixares la fotografia has viscut únicament d'escriure ¿com es pot viure d'això?

—Es viu. Jo visc bé (*en efecte, la casa és confortable i la pareença de Ferran és de salut*). Quan he projectat una novel·la he anat fent amb deutes que pujaven fins al milió i mig de pesetes i després ha calgut fer qualsevol treball per anar pagant. De vegades, he tingut la sort de cara. Quan feia *La lluna i el temps* em va tocar mig quilo a la loteria. Així, doncs, vaig vivint entre l'atzar i la literatura.

—¿I segueixes jugant a la loteria?

—Home, ¡i tant! Ara a la Primitiva, perquè tinc un projecte d'una novel·la. A mi, m'agradaria anar a Jerusalem o al Liban, a veure què passa per allí. I escriure-ho. Perquè del que passa per ací no hi ha mans d'assabentar-se.

—Abans de les loteries sí que hauràs hagut de buscar-te la vida.

—Al principi, vaig haver de fer moltíssimes cosses: Classes de castellà per a estrangers, de *camata* en pubs, fer conferències, catàlegs per a pintors, teatre, en la companyia Teatro del Arte...

—Només et falta ser director general d'alguna cosa.

—No, perquè vaig dirigir música quan estava amb els frares. Ara intente ser director general de la meua vida, que és bastant dur.

—Diuen que ets l'escriptor més becat del país.

—¿Més becat? Crec que no. Només he rebut una misèria de beca de la Diputació, 250.000 ptes. Fa anys d'això i encara continuen donant els mateixos diners. No existim ni per a la Diputació ni per a la Generalitat, els escriptors. O és que es pensen que només cal fer llibres infantils. I em sembla bé que se'n facen, però hi ha més coses. Després, he tingut la beca del Congrés de Cultura Catalana, que m'ha vingut molt bé. A l'hora d'estimular la creació, les beques tenen més

sentit que els premis. El que s'ha de fer és becar els escriptors que treballen perquè puguen viatjar i documentar-se i parlar al públic valencià d'avui de problemes candents. Tens la impressió que no existeixes.

—¿Creus que les institucions viuen d'esquena al món de la creació? ¿Han de fer beneficència cultural?

—Jo crec que no. D'una banda, les institucions mai no fan res. Administren els diners de la gent, eh! Hi ha el costum de dir que si el PSOE ha fet o ha comprat açò o allò. No. Qui ho compra, i qui ho paga, és el poble valencià per mitjà d'uns gestors. Ara, la política que es fa, a nivell de tot l'Estat espanyol, és una política de catàlegs i de floritures, molt de soroll i poques nous. Quan vaig publicar *Café fet exprés*, no en va parlar ningú a la premsa, i mira que les institucions tenen una pila de revistes. És greu per a un escriptor valencià publicar una cosa i no sentir cap ressò a sa casa. Jo encara no sé que ha fet la Generalitat de cara a la literatura. Si han fet alguna cosa ningú no m'ho ha dit. ¿Cal inferir d'això que el poble valencià no considera interessant tenir un grapat de novel·listes i que prefereix gastar-se els diners comprant Sorolles i coses per l'estil?

—¿A Barcelona us fan més cas?

—Sí. Pense que allí ens respecten molt més. Vas allí i ets un professional de l'escriptura. Et trauen l'abric, et conviden a seure, et donen un cigarret. Ets un negociant més. Ací, això no passa. Sembla que els diners invertits en literatura vagen a fons perdut. I no. Cal fer negoci. Veure com es pot fer negoci amb la literatura és la qüestió.

—¿I com va el negoci?

—Ara es publica molt. Però hi ha fenòmens perillosos. Hi ha una concentració editorial que pot ser molt coercitiva. Al Principat, molta gent es passa a escriure en castellà, perquè professionalment li és molt més rendible. Un escriptor necessita un mercat per a viure. Com qui fa mantes. O les ven al seu poble o a l'Aràbia Saudí, o canvia d'ofici. Ara les xifres s'inflen una mica gràcies als estudiants. Però aquest no és un lector segur. Mentre no hi haja un públic consistent, almenys per als productes interessants, l'escriptor es veurà impel·lit a una forma o altra d'exili.

—Tu començares a escriure en francès, sembla.

—Sí. Quan vaig acabar la mili me'n vaig anar a París perquè en tenia ja per dalt del cap de la situació social

d'ací i per veure què passava. Allà vaig entrar a una altra atmosfera, més relaxant.

—¿Què et va passar a la mili?

—Home, dins l'agressivitat generalitzada que era allò, jo vaig tenir prou sort. Hi havia un capità que em respectava molt, tot i que jo em vaig declarar no-catòlic. Hi havia un no-catòlic i un ateu de Villamalea i no calia que anàssem a missa i a les plàtiques del rector. I jo, que eixia dels

frares, perquè havia fet els vots temporals tres anys seguits, em conec l'església per l'endret i pel revés.

—¿Ara t'estimes més la Bíblia o l'Alcorà?

—M'estime tots dos. Són complementaris. Els catòlics, en canvi, només llegeixen la Bíblia.

—Però darrerament et centres més en l'Alcorà.

—Pot ser. Pel meu interès per la cultura àrab i també perquè l'Alcorà toca de peus a terra molt més que la Bíblia.

—¿Ja t'hi has apuntat?

—No, no. Jo m'apunte a tot i no m'apunte a res. Jo escric novel·les.

Em sent molt prop del món àrab, però també de molts altres móns.

—*Has assumit fortament tot això de la Mediterrània.*

—Com molts altres. És que no és cap broma. Al capdavant, jo em trobe molt més a ma casa a Tunis que a Galícia. I això que Galícia m'agrada. El fet de nàixer a la Safor ho deu portar, això. Si hagués nascut a l'Índia, igual seria un *sikh* d'aquests, amb barba, navalla i turbant. Però no és el cas.

cadascú ha tirat per sa banda, de la poltrona a la marginació.

—*Has dut una vida molt agitada. Activisme, oficis variats, vots temporals, viatges...*

—Mira, un novel·lista és un senyor que es passa vuit o deu hores al dia assegut, llegint, escrivint, corregint i que acaba amb problemes d'hemorroides. Per això, cal moure's de tant en tant i fer coses, o la màquina es para.

—Intentaré que siga la tesi doctoral.

—*¿Una persona com tu, que ha re-creat una València que ja no existeix, com s'ho fa amb la València actual?*

—És que no crec que no existesca. Hi ha els costums, el clima. Hi ha una tradició pictòrica i arquitectònica present. Vas al Mercat Central, passes per la Llotja, Sant Joan, és un espai que vius tots el dies. Si jo no hagués viscut aquestes coses cada dia, no hauria escrit *La regina de la Pobla*; impossible. A banda d'això, quan vaig acabar d'escriure *Coll de serps*, com a autor, em sentia completament despullat, sense cap tradició de què emparar-me. Aleshores, comence a llegir els clàssics durant mesos i mesos, els assimile, els arxive.

—*Però València ha canviat del segle XV cap ací.*

—Sí, clar. En certa manera *La regina* és un cant a una ciutat molt viva, més que no aquesta, molt urbanitzada, molta colorista, amb molta aigua, i ací ja no hi ha fonts. Ara no hi ha ni riu. *La Regina* reivindicava una ciutat, l'antiga, i la possible, també.

—*¿València ja no es mereix allò de «la piu lasciva città»?*

—A València hi ha una lascivia molt forta, subterrània. Però això passa a tot el món. A Fes, que és una de les ciutats més sagrades de l'Islam, se sent també aquesta moguda subterrània.

—*¿Creus, com alguns, que cal recórrer a excitants per a escriure bé?*

—No, no, necessàriament. Ni precisament els escriptors. Molta gent recorre als excitants per mantenir el ritme. Fernando Fernán Gómez deia que havia de declarar l'alcohol que li calia prendre per pujar a l'escenari perquè li ho descomptàs Hisenda. El que passa és que escriure és una activitat enormement immòbil. Quan escrivia *Coll de serps*, de vegades em feia un botella de Terry en un dia. Ara no el puc ni oloar. De fet m'he hagut de llevar l'alcohol.

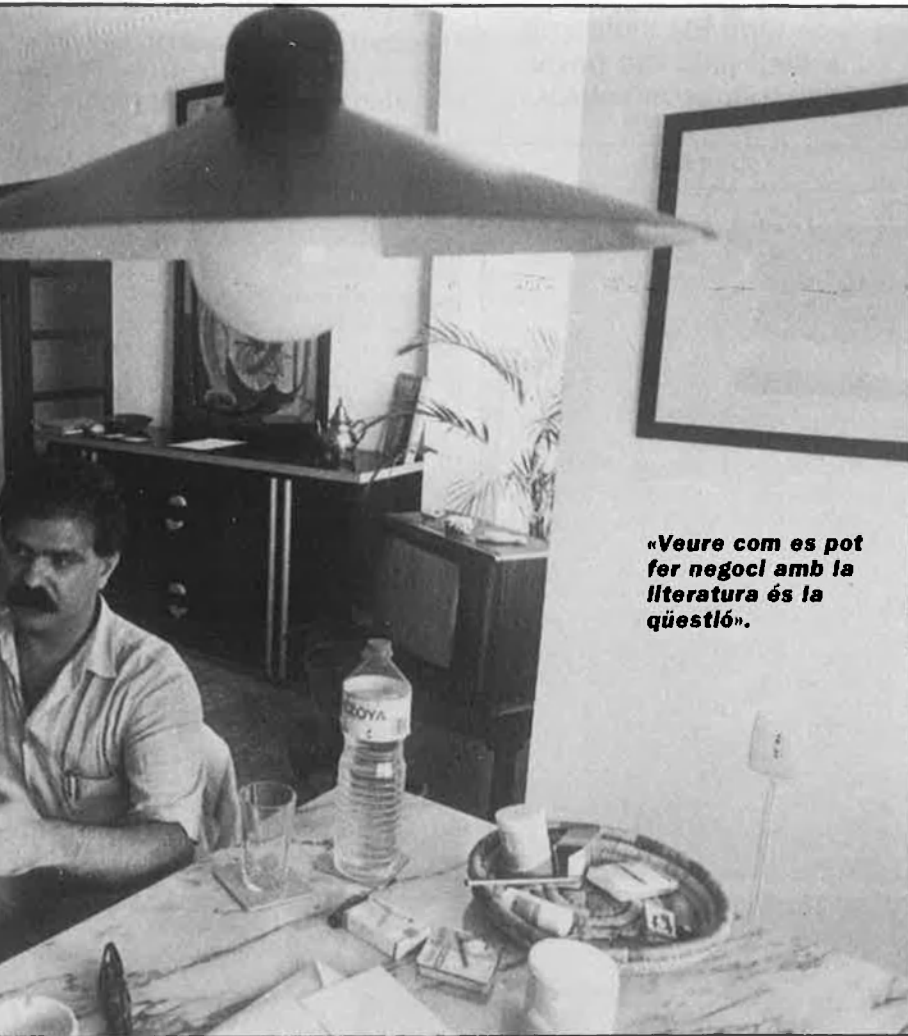
—*¿I ara que t'has de llevar?*

—*¿Ara?* L'espant de viure en aquest país.

—*¿I quin n'és l'antídot?*

—Escriure, crec. I confiar en els amics bons. Després de tot, l'art és una aventura, ací i pertot arreu. Ara, val la pena.

Doncs ja saps on ens trobaràs, Ferran. I enhorabona, pel premi, pel teu esperit aventurer, per la futura novel·la que llegirem, a la teua salut, en el barri del Carme. Seu de la universitat mediterrània. □

«Veure com es pot fer negoci amb la literatura és la qüestió».

—*Parlant de tot, al 1976 vas col·laborar a una sèrie d'activitats antifranquistes per tot l'estat.*

—*¿I això com ho sabeu vosaltres?*

—*El TEMPS no perd el temps, Ferran.*

—Aquella va ser una època un poc delicada. Jo vaig tenir prou relació amb el FRAP. No de militància, sinó simpatitzant. Vaig anar a un parell de congressos antifeixistes, a França i a l'Estat espanyol, i els deixava el meu pis per fer reunions i es menjaven les galetes i el te. Ara pegue voltes a aquella època per fer una novel·la, amb una sèrie de personatges que han treballat a la clandestinitat i després

—*Al llibre Coll de serps deies: «estudiar a la universitat del carrer, estudiar al barri del Carme». ¿Què hi vas estudiar?*

—En aquella època, tota la modernitat que hi havia: política, pictòrica, literària. Em pense que estudiàvem què era una col·lectivitat. Tota la gent inquieta que hi ha dins el món de la cultura ho va viure, allò.

—*I et vas traure la llicenciatura o quedaren assignatures pendents?*

—Alguna en queda. Falta la novel·la d'eixa època. Adés ja ho comentàvem.

—*Però, ¿penses aprovar-la ben prompte?*